

C. ZAKŁAD PRAWA GOSPODARCZEGO I HANDLOWEGO

JÓZEF FRĄCKOWIAK

Uniwersytet Wrocławski

PRAWO HANDLOWE
NA UNIWERSYTECIE WROCŁAWSKIMI. PRAWO REGULUJĄCE PRYWATNOPRAWNE STOSUNKI
GOSPODARCZE W LATACH 1945–1969

Na Wydziale Prawa, który rozpoczął działalność dydaktyczną i naukową, tak jak cały Uniwersytet Wrocławski, już w 1945 r. pojawił się jeden z najwybitniejszych znawców polskiego prawa handlowego — Adam Chełmoński senior. Ten związany z Uniwersytetem Stefana Batorego w Wilnie, oraz jako wiceminister sprawiedliwości ze środowiskiem warszawskim, uczony i praktyk miał niewątpliwie wszelkie predyspozycje, aby rozwijać we Wrocławiu polskie prawo handlowe. Tym bardziej że mógł liczyć na innych znakomitych specjalistów z prawa prywatnego i procesu cywilnego, którzy przybyli do Wrocławia z Uniwersytetu Jan Kazimierza: Kamila Stefkę, byłego rektora tego Uniwersytetu, i Józefa Fiemę, asystenta Romana Longchamps de Bériera, a trochę później także na Jana Gwiazdomorskiego z Uniwersytetu Jagiellońskiego z Krakowa.

Polskie prawo handlowe, którego podwaliny zostały skodyfikowane w Kodeksie handlowym¹, uznawane było za jedną z najlepszych kodyfikacji w tym czasie w Europie. Twórcy tego prawa, do których należał również Adam Chełmoński, mieli naturalne predyspozycje, aby korzystać z dorobku czołowych europejskich porządków prawnych. Swoje wykształcenie zdobywali bowiem, studiując i badając prawo austriackie, francuskie, niemieckie i rosyjskie. Na komisji kodyfikacyjnej spotykali się więc urodzeni komparatyści, którzy mogli dogłębnie oceniać

¹ Rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r., Kodeks handlowy (Dz.U. R.P. Nr 28, poz. 221).

walory i słabe strony obcych porządków prawnych. Ta wiedza oraz ich poczucie odpowiedzialności jako twórców porządku prawnego, który miał być ostoją odrodzonej Polski, doprowadziły do powstania prawa handlowego, stanowiącego bardzo dobry punkt wyjścia do budowania stosunków handlowych, czyli wzorów postępowania, w ramach których polski przedsiębiorca, nazwany wtedy kupcem, mógł w sposób bezpieczny prowadzić swoją działalność tak, aby chroniła ona jego interesy i służyła dobrze całemu krajowi.

Wzorem ustawodawcy francuskiego i niemieckiego polskie prawo prywatne zostało skodyfikowane na zasadzie tzw. dualizmu. Obok kodeksu, który regulował obrót powszechny, czyli Kodeksu zobowiązań, powstał Kodeks handlowy. Prawo handlowe było więc wyraźnie wyodrębnioną gałęzią prawa prywatnego. Przepisy prawa cywilnego do stosunków handlowych stosowało się dopiero w ostatniej kolejności, gdy nic innego nie wynikało z przepisów Kodeksu handlowego, ustaw szczególnych regulujących materię handlową, a także z powszechnego w państwie prawa zwyczajowego. Ta odrębna gałąź prawa prywatnego miała swoją bardzo dobrze skonstruowaną część ogólną. Zawarte w niej instytucje pozwalały nie tylko na precyzyjne odróżnienie stosunków handlowych od stosunków cywilnoprawnych, lecz także ograniczały rygoryzm prawa handlowego, konieczny do ochrony bezpieczeństwa obrotu, tylko do sytuacji niezbędnych. Z jednej strony wprowadzono obowiązek wpisywania się kupców do specjalnej księgi o charakterze publicznym, czyli rejestru handlowego prowadzonego przez sądy. Pozwalało to na łatwą identyfikację uczestników obrotu gospodarczego i osób, których zachowanie mogło być uznawane za zachowanie samego kupca lub którzy z jego woli mogli go reprezentować. Natomiast z drugiej strony ten rygoryzm związano nie z każdym, kto prowadził działalność wytwórczą lub usługową, lecz tylko z tymi, którzy prowadzili ją w większym rozmiarze. Osiągnięto to, wiążąc rejestr handlowy jedynie z kupcem prowadzącym przedsiębiorstwo (działalność gospodarczą) w większym rozmiarze. O tym, kiedy przedsiębiorstwo jest w większym rozmiarze, nie przesądzał sam Kodeks handlowy, lecz rozporządzenie wydawane na podstawie upoważnienia zawartego w jego przepisach². Zdając sobie sprawę z trudności zdefiniowania w ustawie cech działalności handlowej, ustawodawca posłużył się specjalnym określeniem „prowadzenie przedsiębiorstwa”. Kodeks handlowy nie zawierał normatywnej definicji, która przesądzałaby, co należy dokładnie rozumieć przez prowadzenie przedsiębiorstwa. Doprecyzowanie tego określenia pozostawiono orzecznictwu i doktrynie. Podobnie dostrzegając, że brakowało w doktrynie i orzecznictwie jasnego poglądu na temat tego, jak od strony podmiotowej klasyfikować prowadzącą przedsiębiorstwo handlową spółkę osobową, użyto ogólnego określenia „kto”, które pozwalało zaliczyć ją do kupców

² Zgodnie z art. 4 § 2 Kodeksu handlowego Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Skarbu, Sprawiedliwości oraz Rolnictwa i Reform Rolnych określi w drodze rozporządzenia, jakie przedsiębiorstwa uważa się za prowadzone w większym rozmiarze.

i zachować charakter jej konstrukcji oparty na współwłasności do niepodzielnej ręki. W Kodeksie handlowym znalazła się nie tylko definicja kupca. Także w sposób normatywny zdefiniowano czynność handlową³. Definicje te pozwalały na precyzyjne odróżnianie stosunków handlowych od stosunków cywilnoprawnych.

Istotnym walorem normatywnych definicji podstawowych pojęć prawa handlowego w Kodeksie handlowym było to, że pozwalały one na budowanie wzorów postępowania dla stron stosunków handlowych, ale jednocześnie nie zamykały orzecznictwu i wspierającej go doktrynie doprecyzowania *ad casum* tego, jak ten wzór ma wyglądać. Mądry ustawodawca zdaje sobie sprawę, że szczególnie w prawie prywatnym przepis prawa jest tylko punktem wyjścia do budowania normy prawnej, którą należy zastosować w konkretnym stanie faktycznym. Tę normę prawa, którą stosujemy, poczynając od drugiej połowy XX wieku, w prawie prywatnym nazywamy coraz częściej stosunkiem prawnym. Stosunek prawny to przecież nic innego tylko to, co jego strony, a ostatecznie organy stosujące prawo ustalają jako wiążący prawnie wzór postępowania. Ten wzór postępowania (stosunek prawny) budujemy z przepisów *ius cogens*, postanowień umowy, przepisów *ius dispositivum* oraz norm pozaprawnych, do których przepis lub umowa odsyła, a w ostateczności, jak ma on wyglądać, przesądza swoją decyzją organ stosujący prawo. Polski ustawodawca, tworząc w latach trzydziestych podstawy prawa prywatnego, w tym prawa handlowego, okazał, o czym świadczą chociażby podane przykłady dotyczące normatywnych definicji podstawowych pojęć zawartych w Kodeksie handlowym, tę niezbędną mądrość. Stworzone przez niego przepisy były podstawą, punktem wyjścia do budowania stosunków prawnych w taki sposób, że stanowiły barierę tam, gdzie chodziło o bezpieczeństwo obrotu, a z drugiej strony pozwalały na zastosowanie ich do, bardzo zróżnicowanych i trudnych do określenia z góry w sposób abstrakcyjny, stanów faktycznych.

Na Wydziale Prawa Uniwersytetu Wrocławskiego współtwórca tego prawa nie mógł jednak sprawdzić jego przydatności w nowych warunkach odrodzonej po 1945 r. Polski. Chociaż formalnie Kodeks handlowy obowiązywał do 1 stycznia 1965 r., to faktycznie został zastąpiony przez regulację prawną opartą na zupełnie innych zasadach ustrojowych. W okresie wojny przez pięć lat na ziemiach należących do Polski obowiązywało prawo niemieckie i radzieckie. Po zakończeniu wojny w 1945 r. przywrócono obowiązywanie polskiego porządku prawnego na terytorium, które weszło w skład państwa polskiego. Kodeks handlowy i inne ustawy regulujące stosunki handlowe zaczęły więc znowu obowiązywać. Polska znalazła się jednak w orbicie wpływów ZSRR, w związku z tym szybko zaczęły następować zasadnicze zmiany ustroju społeczno-gospodarczego. Gospodarka została oparta nie na wolnym rynku, poszanowaniu każdej własności, lecz wprowa-

³ Zgodnie z art. 498 § 1 Kodeksu handlowego czynności prawne kupca, związane z prowadzeniem jego przedsiębiorstwa, są czynnościami handlowymi. Natomiast w paragrafie drugim tego przepisu wprowadzono domniemanie, że każda czynność prawna kupca jest czynnością handlową.

dzono priorytet własności społecznej, przede wszystkim państwowej, dokonano nacjonalizacji i reformy rolnej. Podstawą obrotu gospodarczego w miejsce zasady swobody umów stała się zasada planowości i sterowanie gospodarką aktami o charakterze administracyjnym. W nowych warunkach ustrojowych bezużyteczne stawały się instytucje prawa handlowego. Podstawową rolę zaczęły odgrywać jednostki organizacyjne związane z własnością społeczną: przedsiębiorstwa państwowe, spółdzielnie i inne organizacje ludu pracującego miast i wsi, używając do określenia tych jednostek nazewnictwa Konstytucji PRL. Dla tych jednostek stworzono nowe pojęcie „jednostka gospodarki uspołecznionej”, gdyż określenie „kupiec”, które dawało jednakowy status w prowadzeniu działalności gospodarczej każdej osobie, nie mogło być podstawą regulacji stosunków gospodarczych w nowych warunkach ustrojowych. Spółki prawa handlowego jako forma prowadzenia działalności gospodarczej zniknęły z obrotu, a w ich miejsce działalność tę przejęły przedsiębiorstwa państwowe oraz spółdzielnie. Formalnie obowiązujący Kodeks handlowy został w praktyce wyparty przez nowe regulacje, które tworzyły zręby prawa obrotu uspołecznionego. To właśnie ten obrót stał się decydujący, a działalność osób, dla których podstawą ich aktywności nie było mienie uspołecznione, została wyeliminowana w drodze nacjonalizacji. Ta, która się ostała, nie odgrywała znaczącej roli, a ponadto została poddana ścisłej kontroli administracyjnoprawnej.

Kulminacją szybko postępującej degradacji prawa handlowego było uchwalenie Kodeksu cywilnego z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks ten, który wszedł w życie 1 stycznia 1965 r., potwierdził tylko formalnie to, co było już faktem, prawo handlowe w dawnej postaci przestało istnieć, a w jego miejsce pojawiło się prawo obrotu uspołecznionego. W przepisach wprowadzających Kodeks cywilny uchylono Kodeks handlowy⁴. Tylko dzięki rozwadze i doświadczeniu twórców Kodeksu cywilnego, pod pozorem wymogów związanych ze współpracą z zagranicą, utrzymano w mocy przepisy Kodeksu handlowego o spółkach, z wyjątkiem spółki komandytowej, oraz związane z nimi przepisy o firmie, rejestrze i prokurze. W obrocie krajowym spółki aż do początków lat osiemdziesiątych odgrywały marginalną rolę, ale utrzymanie w mocy przepisów Kodeksu handlowego o spółkach okazało się zabiegiem niezwykle udanym z innego powodu. Kiedy rozpoczął się stopniowy powrót do gospodarki rynkowej, dobre prawo o spółkach, które doczekało się jeszcze w latach trzydziestych XX wieku wielu wartościowych opracowań, pozwoliło na zakładanie i funkcjonowanie spółek bez większych przeszkód.

Wejście w życie Kodeksu cywilnego oraz uchylenie Kodeksu handlowego doprowadziło także do radykalnej zmiany w regulacji prywatnoprawnej stosunków gospodarczych. Prywatnoprawne stosunki gospodarcze straciły odrębną kodeksową regulację i zostały objęte jednym Kodeksem cywilnym. Polskie prawo

⁴ Art. VI Ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 16, poz. 94).

prywatne przestało rozpadać się na dwie odrębne gałęzie: prawo cywilne oraz prawo handlowe. Zauważyć jednak należy, że chociaż Kodeks cywilny wyraźnie deklarował, że jego regulacja obejmuje także stosunki pomiędzy j.g.u., to jednocześnie stworzył podstawy odrębnej regulacji tych stosunków, i to nie ustawą, lecz uchwałą Rady Ministrów⁵. Obrót gospodarczy odbywający się przede wszystkim w ramach stosunków pomiędzy j.g.u. dalej wykazywał wyraźną specyfikę, która znajdowała swój wyraz w ogólnych warunkach umów. Monistyczne podejście do regulacji prywatnoprawnych stosunków gospodarczych nie doprowadziło do zatarcia różnic pomiędzy powszechnym prawem cywilnym a prawem odnoszącym się do stosunków gospodarczych. Chociaż prawo handlowe zostało formalnie wyparte, to jego odpowiednik w warunkach gospodarki socjalistycznej, czyli prawo obrotu uspołecznionego było wyraźnie wyodrębnione od strony źródeł prawa, a także stanowiło odrębny od prawa cywilnego przedmiot badań i dydaktyki.

W dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości problematyka prawa regulującego prywatnoprawne stosunki gospodarcze była podejmowana w ramach Katedry Prawa Cywilnego. Wokół Profesora Adama Chełmońskiego i Józefa Fiemy pojawili się młodzi naukowcy, którzy podejmowali też tę problematykę, przede wszystkim należy tu wspomnieć Alfreda Kleina i Jana Kosika. Adamowi Chełmońskiemu od czasów wileńskich bliska była problematyka podmiotów prawa, szczególnie tych, które nie były osobami fizycznymi. W nowej rzeczywistości zajął się między innymi strukturą prawną przedsiębiorstw państwowych⁶. Niewątpliwie z jego inspiracji Jan Kosik, późniejszy wieloletni i wielce zasłużony dla Wydziału Prawa jego dziekan, podjął się opracowania problematyki zdolności prawnej państwowych osób prawnych⁷. Tej problematyce poświęcił też wiele uwagi w swojej twórczości Alfred Klein. W ten sposób uczeni polskiego Wydziału Prawa Uniwersytetu we Wrocławiu nawiązali do badań Ottona von Gierke, który prezentował na nim w początkach XX wieku nowatorską i inspirującą tezę, że osoby prawne nie są żadnym ubezwłasnowolnionym tworem, który wymagałby przedstawiciela, lecz samodzielnie w zewnętrznym świecie występującymi podmiotami, działającymi poprzez organy⁸.

⁵ Przepis art. 1 k.c. w pierwotnym brzmieniu stanowił, że kodeks reguluje stosunki cywilnoprawne między jednostkami gospodarki uspołecznionej, między osobami fizycznymi oraz między jednostkami gospodarki uspołecznionej a osobami fizycznymi. Natomiast zgodnie z art. 2 k.c. w wypadkach, gdy wymagały tego szczególne potrzeby obrotu między jednostkami gospodarki uspołecznionej, Rada Ministrów lub z jej upoważnienia inny naczelny organ administracji państwowej mógł regulować stosunki tego obrotu w sposób odbiegający od przepisów kodeksu.

⁶ A. Chełmoński, *Założenia wstępne struktury prawnej przedsiębiorstw*, PiP 1950, nr 7, s. 47 i n.

⁷ J. Kosik, *Zdolność państwowych osób prawnych w zakresie prawa cywilnego*, Warszawa 1963.

⁸ Das Wesen der menschlichen V e r b ä n d e, Rede bei Antritt des Rektorats gehalten in der Aula der Königlichen Friedrich-Wilhelms-Universität am 15. October 1902 von Otto Gierke. Wykład z okazji objęcia stanowiska rektora na Uniwersytecie we Wrocławiu 15 października 1902 r.

II. ZAKŁAD PRAWA OBROTU USPOŁECZNIONEGO

Prawo handlowe zastąpione zostało prawem obrotu uspołecznionego. Problematyce tego prawa poświęcano coraz więcej uwagi. Zajmował się nim również Profesor Andrzej Stelmachowski, związany z Katedrą Prawa Cywilnego Uniwersytetu Wrocławskiego od początku lat sześćdziesiątych XX wieku. We Wrocławiu powstało pierwsze wydanie jego ważnej dla całego prawa cywilnego pracy *Wstęp do teorii prawa cywilnego*⁹. Coraz więcej uwagi poświęcał temu prawu Alfred Klein, który po opublikowaniu prac na temat stosunku zobowiązaniowego i ustawowego prawa odstąpienia od umowy wzajemnej zajął się także prawem obrotu uspołecznionego. W związku ze zmianą organizacyjną na Wydziale i powstaniem w miejsce katedr instytutów w ramach Instytutu Prawa Cywilnego pojawił się Zakład Prawa Obrotu Uspołecznionego¹⁰.

Kierownikiem tego Zakładu został ówczesny doc. dr hab. Alfred Klein, który stworzył podwaliny pod badania naukowe prawa obrotu uspołecznionego i organizował działalność dydaktyczną z tego przedmiotu. Pierwotnie w skład Zakładu wchodził też prof. Józef Fiema, jako samodzielny pracownik nauki, oraz Roman Chalimoniuk i Walerian Pańko jako starsi asystenci. Następnie do Zakładu dołączył Krzysztof Górnicz oraz Jerzy Jacyszyn. Pomimo warunków niesprzyjających prowadzeniu badań i dydaktyki w zakresie regulacji obrotu gospodarczego w tradycyjnym, prywatnoprawnym ujęciu, pracownikom Zakładu udało się nawiązać do dorobku nie tylko przedwojennej polskiej szkoły prawa handlowego, lecz także podjąć współpracę naukową z zagranicznymi ośrodkami akademickimi, dzięki czemu możliwe było śledzenie aktualnych tendencji rozwojowych prawa handlowego w państwach, w których obrót gospodarczy odbywał się w oparciu o reguły wolnego rynku. Wszystko to pozwoliło na podjęcie nowych wyzwań i dostosowanie działalności Zakładu do nowych rozwiązań prawnych i warunków społeczno-gospodarczych, które przyniósł koniec lat osiemdziesiątych XX wieku.

Powstałe w tym czasie prace związane są z prawem obrotu uspołecznionego, ale z reguły w powiązaniu z podstawowymi zagadnieniami prawa cywilnego. Są to opracowania poświęcone zawarciu i wykonaniu umów¹¹ oraz upadłości¹².

Bliżej na temat życia i twórczości Otto von Gierke zob. M. Martinek, J. Poczuć, *Otto von Gierke (1841–1921). Życie i dzieło*, Kwartalnik Prawa Prywatnego 2008, z. 2, s. 313 i n.

⁹ Praca ta ukazała się w 1969 r. Jej kolejne, trzecie wydanie, opublikowano pt. *Zarys teorii prawa cywilnego* w 1998 r., w Wydawnictwie Prawniczym PWN.

¹⁰ Zakład ten został utworzony na podstawie zarządzenia nr 9 Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 15 lipca 1969 r. w sprawie organizacji wewnętrznej instytutów w Instytucie Prawa Cywilnego.

¹¹ A. Klein, *Zawieranie umów*, [w:] *Prawo umów w obrocie gospodarczym*, red. S. Włodyka, Kraków 1993.

¹² A. Klein, *Problemy prawnej regulacji upadłości przedsiębiorstwa państwowego*, Państwo i Prawo 1983, nr 4, i w języku niemieckim: *Sanierung und Auflösung (Konkurs) Staatlicher Unternehmen im polnischen Recht*, Osteuropa Recht 1985, nr 3.

W ramach realizacji programu badawczego Zakład uczestniczył w ocenie funkcjonowania systemu kar umownych oraz zasad gospodarowania majątkiem trwałym przedsiębiorstwa i prawnego znaczenia wpisów do rejestru przedsiębiorstw państwowych. Tej problematyce poświęcone zostały także glosy do orzeczeń GKA oraz Sądu Najwyższego. Na osobną wzmiankę zasługują opracowania, w których uściślono rozdział długu i odpowiedzialności¹³. Kontynuację badań nad podmiotami prawa cywilnego niebędącymi osobami fizycznymi stanowiły prace poświęcone próbie nowego spojrzenia na osobę prawną jako konstrukcję stosunku prawnego podmiotowego¹⁴. Problematyce wstąpienia w dług poświęcona została praca doktorska K. Górnica, R. Chalimoniuk zaś zajął się w swojej pracy doktorskiej umową o roboty budowlane. Z kolei J. Jacyszyn poświęcił swój doktorat umowie o przewóz kontenerów.

O znaczeniu, jakie zaczął zdobywać sobie w Polsce Zakład Prawa Obrotu Uspołecznionego, świadczą między innymi funkcje piastowane przez jego kierownika. Przez wiele lat, od 1977 do 1994, był członkiem, a następnie wiceprzewodniczącym Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów. Znaczny był wkład Profesora Alfreda Kleina w prace Komisji Reformy Prawa Cywilnego. Brał udział w przygotowaniu wielu ważnych ustaw, między innymi ustawy o przedsiębiorstwach państwowych, ustawy o działalności gospodarczej, prawa bankowego.

III. POWRÓT PRAWA HANDLOWEGO — ZAKŁAD PRAWA GOSPODARCZEGO I HANDLOWEGO

Zmiany ustrojowe, jakie dokonały się w Polsce po 1989 r., spowodowały odejście od prawa obrotu uspołecznionego. Zaczął się trudny proces przywracania instytucji prawa handlowego. Przeszło czterdzieści lat praktycznie nikt się nimi nie zajmował. Opracowania dotyczące prawa handlowego pochodziły z lat trzydziestych i czterdziestych XX wieku. Przetrwały wprawdzie na półkach antykwariatów i bibliotek, ale nie interesowano się nimi. Jeżeli w powszechnym prawie cywilnym zachowano ciągłość zasadniczych instytucji i stale je doskonalono, także z uwzględnieniem zmian zachodzących w prawie obcym, to w przypadku instytucji prawa handlowego brakowało aktualnej doktryny i orzecznictwa. Trochę inaczej sytuacja wyglądała w przypadku prawa spółek. Już w latach osiemdziesiątych spółki zaczęły pojawiać się w obrocie jako forma prawna współpracy zagranicznego kapitału, zwłaszcza polskiego pochodzenia (polonijnego) z kra-

¹³ A. Klein, *Istota solidarności biernej a stosunki prawne odpowiedzialności*, [w:] *Studia z prawa zobowiązań*, red. Z. Radwański, Warszawa 1979.

¹⁴ A. Klein, *Ewolucja instytucji osobowości prawnej*, [w:] *Tendencje rozwoju prawa cywilnego*, red. E. Łętowska, Wrocław 1983, oraz *Charakter prawny organów osób prawnych*, [w:] *Rozprawy z prawa cywilnego. Księga pamiątkowa ku czci Witolda Czachórskiego*, red J. Błeszyński, J. Rajski, Warszawa 1985.

jowymi podmiotami. Spowodowało to wzrost zainteresowania tą częścią prawa handlowego.

Na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Wrocławskiego, bo taką nazwę nosił już wtedy ten Wydział, zainteresowanie instytucjami prawa handlowego było powrotem do tego, czym zajmował się Adam Chełmoński. To zapewne współpraca z tym znakomitym znawcą i twórcą polskiego prawa handlowego spowodowała, że ówczesny kierownik, wtedy jeszcze Zakładu Prawa Obrotu Uspołecznionego, podjął problematykę adresatów norm prawa prywatnego, w tym spółek handlowych. Wykorzystując metodę badawczą, którą z powodzeniem zastosował przy analizie stosunku prawnego zobowiązaniowego, a następnie stosunku prawa rzeczowego, Profesor Alfred Klein zaproponował nowe spojrzenie na osobę prawną. Jego wnikliwa analiza tej instytucji prawnej doprowadziła go do stwierdzenia, że osoba prawna to tylko konstrukcja prawna, która wprawdzie służy organizacji stosunków społecznych określonego typu, nie może być jednak z nimi utożsamiana. Konstrukcja ta, której najistotniejszą częścią składową jest konstrukcja organu osoby prawnej, wskazuje, że mamy do czynienia ze stosunkiem prawnym. Zdaniem twórcy tej koncepcji z istnieniem tego stosunku prawnego, w razie uznania go przez porządek prawny, łączy się skutek w postaci traktowania go jako odrębnego podmiotu. Osoba prawna zatem to każdy podmiotowy stosunek prawny uznany przez prawo. Wyróżniając elementy konstrukcji osoby prawnej oraz jej cechy (zdolność prawną, zdolność do czynności prawnych, majątek, odpowiedzialność tym majątkiem za swoje zobowiązania oraz nazwę), Alfred Klein uznał, że aktualny wtedy polski porządek prawny zna osoby wyraźnie przez niego uznane za osoby prawne oraz osoby prawne, których porządek prawny nie nazywa osobami prawnymi. Do tej ostatniej grupy osób prawnych zaliczył spółki osobowe: jawną i cywilną, a także stowarzyszenie zwykłe.

Prace Profesora Alfreda Kleina oraz jego działalność w Radzie Legislacyjnej i Komisji Reformy Prawa Cywilnego doprowadziły do powierzenia mu opracowania ważnych ustaw, które wyznaczyć miały nowy kształt polskiego prawa handlowego. Był on współtwórcą ustawy z dnia 23 grudnia 1988 r. o działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 41, poz. 324), która przywróciła zasadę wolności gospodarczej. Uczestniczył w przygotowaniu noweli do Kodeksu cywilnego, która usunęła z niego instytucje pozostające w sprzeczności z zasadą wolności gospodarczej, przede wszystkim wyeliminowała z obrotu jednostkę gospodarki uspołecznionej¹⁵.

Zachodzące zmiany wymusiły również zmianę nazwy Zakładu. Na wniosek Profesora Alfreda Kleina Rada Wydziału Prawa i Administracji uchwaliła z dnia 21 maja 1990 r. przemianować Zakład Prawa Obrotu Uspołecznionego na Zakład Prawa Gospodarczego i Handlowego. Pod zmienioną wówczas nazwą

¹⁵ Ustawa z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy — Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 55, poz. 321).

Zakład funkcjonuje do dziś. W związku z przejściem Profesora Alfreda Kleina na emeryturę w 1991 r. kierowanie Zakładem powierzono prof. dr. hab. Józefowi Frąckowiakowi, ówczesnie Prorektorowi Uniwersytetu Wrocławskiego.

Zakład Prawa Gospodarczego i Handlowego prowadzi badania, które są kontynuacją wrocławskiej specjalności, czyli problematyki dotyczącej adresatów norm prawa prywatnego, niebędących osobami fizycznymi, dla których Kodeks cywilny używa zbiorczego określenia jednostka organizacyjna. W ramach tej problematyki ważne miejsce zajmuje prawo spółek oraz pojęcie przedsiębiorcy, wolnego zawodu i konsumenta, a także relacje między tymi podmiotami powstające na podstawie umów zawieranych w obrocie krajowym i międzynarodowym. Wiele uwagi pracownicy Zakładu poświęcają również zagadnieniom ochrony konsumenta i konkurencji.

W ramach Zakładu prowadzone są zajęcia z prawa handlowego na wszystkich rodzajach studiów, w tym wiele wykładów specjalistycznych dotyczących między innymi prawa papierów wartościowych, prawa spółek, umów w handlu międzynarodowym, prawa ubezpieczeń gospodarczych, prawa upadłościowego i naprawczego, roli wolnych zawodów. Prowadzone są studia doktoranckie, w których uczestniczy z reguły od kilku do kilkunastu słuchaczy. To właśnie na tych studiach przygotowała i obroniła swoje doktoraty większość osób zatrudnionych obecnie w Zakładzie.

Od 1991 r. znacznie zmienił się skład osobowy Zakładu. Z żalem rozstaliśmy się z będącymi przez wiele lat jego filarami dydaktycznymi — dr. Krzysztofem Górniczem i Romanem Chilimoniukiem, poświęcając im przy tej okazji specjalny zeszyt Przeglądu Prawa i Administracji. Z pracowników, którzy byli zatrudnieni w Zakładzie w chwili, gdy przyjął on taką nazwę, pozostał tylko profesor Józef Frąckowiak i dr hab. profesor Uniwersytetu Wrocławskiego Jerzy Jacyszyn. W miarę upływu lat Zakład zaczął się powiększać. Obecnie pracuje w nim 10 osób. Oprócz wspomnianych osób w jego skład wchodzi: prof. dr hab. Robert Stefanicki oraz doktorzy Lidia Siwik, Ewa Wójtowicz, Marek Leśniak, Marcin Podleś, Maciej Skory, Bogusław Sołtys i Piotr Marcin Wiórek. Cały czas z Zakładem związanych jest od kilku do kilkunastu doktorantów. Wiele opracowań z zakresu prawa handlowego wyszło też spod pióra prof. dr hab. Elwiry Marszałkowskiej-Krześ, współpracującej od lat z Zakładem, która kieruje Zakładem Prawa Postępowania Cywilnego i jest dyrektorem Instytutu Prawa Cywilnego. Promotorem jej pracy doktorskiej na temat zaskarżania uchwał zgromadzenia wspólników był profesor J. Frąckowiak.

Jak wspomniano, badania naukowe prowadzone w Zakładzie Prawa Gospodarczego i Handlowego są przede wszystkim kontynuacją tego, co od zawsze stanowiło przedmiot zainteresowania wrocławskich prywatystów. W dalszym ciągu prowadzone są próby ustalenia, jak rozumieć osoby prawne. W początkach lat dziewięćdziesiątych były to rozważania na temat znaczenia określenia podmiot gospodarczy. W szczególności zaś, czy normatywna definicja tego określenia,

którą wprowadzono w miejsce kupca, obejmuje także spółkę cywilną¹⁶. Ta spółka zrobiła bowiem wielką karierę jako prawna forma prowadzenia działalności gospodarczej w nowej rzeczywistości, do czego walcie przyczynił się korzystny system ulg podatkowych dla prowadzących działalność gospodarczą w takiej formie prawnej¹⁷. Kontynuacją badań uczonych związanych z Uniwersytetem we Wrocławiu, szczególnie Ottona von Gierke i Alfreda Kleina, są prace na temat pojęcia adresata norm prawa prywatnego. Punktem wyjścia było rozwinięcie poglądu, że osoba prawna jest konstrukcją prawną, która może działać tylko poprzez konkretne osoby wskazane przy pomocy wchodzącej w jej skład konstrukcji organu. Organu rozumianego jako sposób wskazania, zachowanie której osoby fizycznej może być rozumiane jako zachowanie samej osoby prawnej. Mając na względzie, że proponowane pojmowanie osoby prawnej jako podmiotowego stosunku prawnego budziło wątpliwości, gdyż przyjmując takie założenie, stroną stosunku prawnego musiałby być inny stosunek prawny, zaproponowano, aby dla wyjaśnienia sytuacji prawnej innych podmiotów niż osoby fizyczne posłużyć się używanym w ustawie określeniem jednostka organizacyjna. Termin ten stał się użyteczny nie tylko przy wyjaśnianiu konstrukcji osoby prawnej, lecz także nowej osoby, jaką najpierw wprowadził Kodeks spółek handlowych, a następnie upowszechnił art. 33¹ k.c. Co więcej, zwrócono uwagę, że adresatów norm prawa prywatnego należy dzielić na dwie grupy: osoby fizyczne oraz jednostki organizacyjne. Te ostatnie dzielą się zaś na jednostki organizacyjne wyposażone w osobowość prawną, jednostki organizacyjne niebędące osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną (osoby ustawowe), oraz jednostki organizacyjne, które nie mają zdolności prawnej, a są wyposażone tylko w zdolności częściowe¹⁸. Jednocześnie, analizując wewnątrz jednostki organizacyjnej, można zauważyć, że taka jednostka jest zbiorem funkcjonalnie połączonych stosunków prawnych pomiędzy jednostką a osobami ją tworzącymi (wspólnikami, członkami) oraz pomiędzy jednostką jako całością a osobami wchodzącymi w skład jej organów¹⁹. Koncepcja klasyfikacji adresatów norm prawa prywatnego oparta na tak pojmowanej jednostce organizacyjnej została uzupełniona o wskazanie na konieczność wyodrębnienia czynności praw-

¹⁶ J. Frąckowiak, *Podmiot gospodarczy. Kilka uwag o konsekwencjach wyodrębniania tej kategorii podmiotowej w prawie cywilnym*, [w:] *Spółka jako podmiot gospodarczy*, red. J. Frąckowiak, Wrocław 1995.

¹⁷ Problematykę spółki cywilnej z perspektywy historycznej i prawnoporównawczej podjął M. Podleś, *Charakter prawny spółki cywilnej na tle prawa polskiego i niemieckiego*, Warszawa 2008. Na temat spółki cywilnej powstały także w okresie późniejszym inne prace w Zakładzie Prawa Gospodarczego i Handlowego. Por. J. Jacyszyn, *Spółka cywilna na tle przekształceń podmiotowych*, Rejent 1995, nr 1; M. Podleś, L. Siwik, *Spółka cywilna w obrocie gospodarczym*, Warszawa 2009.

¹⁸ J. Frąckowiak, *Osoby prawne*, System Prawa Prywatnego, red. Z. Radwański, t. I, *Część ogólna*, red. M. Safjan, Warszawa 2012.

¹⁹ J. Frąckowiak, *Spółka handlowa i spółka cywilna jako adresat norm prawa stosowanego*, [w:] *Rozprawy z prawa prywatnego oraz notarialnego. Księga pamiątkowa dedykowana profesorowi Maksymilianowi Pazdanowi*, red. A. Dańko-Roesler, A. Oleszko, R. Pastuszek, Warszawa 2014.

nych kreujących oraz konieczności odróżniania od klasycznej czynności prawnej uchwał organów osób jako specjalnej czynności wewnątrz korporacyjnej²⁰.

Środowisko wrocławskich uczonych zajmujących się prawem spółek wniosło spory wkład w przygotowanie Kodeksu spółek handlowych. Profesor Alfred Klein był przewodniczącym Zespołu Komisji Reformy Prawa Cywilnego, który rozpoczął prace nad projektem tej ustawy. Prace te zostały znacząco zaawansowane, co pozwoliło Zespołowi Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego, pod przewodnictwem Profesora Stanisława Sołtysińskiego, w krótkim stosunkowo czasie przygotować projekt, który trafił pod obrady Sejmu. Jednym z recenzentów tego projektu, powołanych przez Sejm, był z kolei Profesor Józef Frąckowiak. To również Zakład Prawa Gospodarczego i Handlowego zorganizował specjalną konferencję jeszcze przed uchwaleniem Kodeksu spółek handlowych, której materiały zostały wydane w pierwszej publikacji poświęconej ocenie tej ważnej ustawy²¹. Druga z tego cyklu zbiorowa monografia poświęcona Kodeksowi spółek handlowych, zawierająca opracowania uczonych ze wszystkich ośrodków uniwersyteckich w Polsce oraz praktyków, ukazała się jako pokłosie V Zjazdu Katedr Prawa Handlowego zorganizowanego we Wrocławiu²². W 2013 r. ukazała się trzecia zbiorowa publikacja stanowiąca przegląd opinii na temat Kodeksu spółek handlowych²³. J. Frąckowiak jest również autorem opracowania w języku angielskim dotyczącego polskiego prawa spółek, zamieszczonego w Międzynarodowej Encyklopedii Prawa²⁴. W 2014 r. w konferencji na temat „Wolne zawody a funkcjonowanie spółek handlowych”, której organizatorem był Zakład, wzięli udział pracownicy dziesięciu uniwersytetów oraz praktycy.

Pracownicy Zakładu Prawa Gospodarczego i Handlowego uczestniczyli we wszystkich dotychczasowych Zjazdach Katedr Prawa Handlowego, wygłaszając na każdym z nich referaty ukazujące się następnie w publikacjach opartych na materiałach zgromadzonych przez organizatorów Zjazdów. Są także współautorami komentarzy do Kodeksu spółek handlowych²⁵.

Najdłużej w Zakładzie Prawa Gospodarczego i Handlowego, poza jego kierownikiem, zatrudniony jest dr hab. Jerzy Jacyszyn. Pracę rozpoczął jeszcze w Zakładzie Prawa Obrotu Uspołecznionego jako asystent w 1974 r. Jego dorobek naukowy obejmuje ponad dwieście publikacji, w tym większość dotyczy prawa spółek. Jest autorem monografii na temat spółki partnerskiej oraz współautorem

²⁰ J. Frąckowiak, *Charakter prawny uchwał organów spółek kapitałowych a ich zaskarżalność*, Przegląd Prawa Handlowego 2014, nr 9.

²¹ *Kodeks Spółek Handlowych. Studia i materiały*, red. M. Pazdan, Poznań 2001.

²² *Kodeks spółek handlowych po pięciu latach*, red. J. Frąckowiak, Wrocław 2006.

²³ *Kodeks spółek handlowych po dziesięciu latach*, red. J. Frąckowiak, Wrocław 2013.

²⁴ *Poland*, [w:] *International Encyclopaedia of Laws*, red. R. Blanpain, The Hague-London-Boston 1996.

²⁵ J. Jacyszyn, S. Krześ, E. Marszałkowska-Krześ, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz, Orzecznictwo*, Warszawa 2001; J. Frąckowiak, A. Kidyba, W. Popiołek, A. Witosz [w:] *Kodeks spółek handlowych, komentarz*, red. W. Pyziół, Warszawa 2008.

Komentarza do Kodeksu spółek handlowych, a także redaktorem publikacji dydaktycznych z zakresu prawa handlowego. Jego praca habilitacyjna na temat wolnych zawodów stanowi jedno z nielicznych monograficznych opracowań tej ważnej dla prawa handlowego problematyki.

Do osób najdłużej związanych Zakładem Prawa Gospodarczego i Handlowego należy również dr Bogusław Sołtys, który od 1992 r. był asystentem, a po obronie pracy doktorskiej w 2003 r. zatytułowanej *Nazwy handlowe i ich ochrona w prawie polskim* jest adiunktem. W swojej twórczości naukowej wiele uwagi poświęcił także prawu ochrony konkurencji, arbitrażowi — szczególnie w odniesieniu do zastosowania sądownictwa polubownego w rozstrzyganiu sporów korporacyjnych. Ostatnio wiele miejsca w jego twórczości zajmuje problematyka wykonywania wolnych zawodów. W Zakładzie od lat czuwa nad właściwą organizacją procesu dydaktycznego, planując i kontrolując rozdział wykładów, ćwiczeń i seminariów.

Najmłodszym profesorem w Zakładzie Prawa Gospodarczego i Handlowego jest Robert Stefanicki. Działalność naukową rozpoczął w 1998 r. od problematyki nazwy i firmy (praca magisterska), a w doktoracie z 2002 r. zajął się reklamą w świetle przepisów o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Następnie zainteresował się ochroną konsumenta. Z tego zakresu opublikował kilkadziesiąt prac, w tym monografię *Ochrona konsumenta w świetle ustawy o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej*, na której podstawie się habilitował w 2007 r. Po habilitacji kontynuował badania naukowe dotyczące konsumenta. Z jego inicjatywy Zakład przygotował i zorganizował projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, zatytułowany „Potencjał naukowo-dydaktyczny Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego w służbie ochrony prawnej konsumenta”. Wrócił także do problematyki ochrony konkurencji. Efektem badań w tym zakresie było powierzenie mu opracowania dwóch części w Systemie Prawa Prywatnego²⁶. Jego rozwój naukowy, w związku z licznymi i liczącymi się w nauce publikacjami, postępował szybko. W 2012 r. uzyskał tytuł profesora, a od 2014 r. jest zatrudniony na stanowisku profesora zwyczajnego na Uniwersytecie Wrocławskim.

Problematyce ochrony konsumenta sporo miejsca w swojej twórczości naukowej poświęcił też dr Maciej Skory, asystent, a następnie od 2004 r. adiunkt w Zakładzie Prawa Gospodarczego i Handlowego. Jego praca doktorska *Niedozwolone postanowienia umowne w polskim prawie ochrony konsumenta* stanowi interesujący głos w dyskusji nad nową regulacją umów, wprowadzoną do Kodeksu cywilnego pod wpływem prawa unijnego. Sporo miejsca w jego twórczości naukowej zajmuje również problematyka nowych środków porozumiewania się

²⁶ *Klauzula generalna w ZNKU*, [w:] *Prawo konkurencji*, System Prawa Prywatnego, t. 15, red. M. Kępiński, Warszawa 2014, oraz *Związki między prawem konkurencji a ochroną konsumentów*, [w:] *ibidem*.

oraz trybów zawierania umów i nadużywania prawa w procesie kontraktowania, szczególnie w odniesieniu do umów o świadczenie usług finansowych.

Ważną rolę w obrocie gospodarczym odgrywa minimalizowanie ryzyka związanego z niewypłacalnością przedsiębiorcy. Jednym ze sposobów zabezpieczenia się przed tym ryzykiem jest zastaw. Tej problematyce poświęcił swoją pracę doktorską Marek Leśniak. W latach 1995–2000 doktorant w Zakładzie Prawa Gospodarczego i Handlowego. W 2003 r. uzyskał tytuł doktora nauk prawnych, broniąc rozprawy doktorskiej pt. *Zastaw bez przeniesienia posiadania przedmiotu zastawu*. Poza problematyką prawnego zabezpieczenia wierzytelności swoje prace naukowe poświęcił umowie deweloperskiej, problematyce rejestrów publicznych oraz prawu spółek, szczególnie w zakresie wykorzystania komunikacji elektronicznej do kształtowania treści umów i statutów spółek handlowych.

Spółka cywilna, jako forma prowadzenia działalności gospodarczej, ma duże znaczenie praktyczne. Z tego zapewne względu, a także biorąc pod uwagę jej konstrukcję prawną, stała się przedmiotem dużego zainteresowania doktryny. W ostatnich piętnastu latach, oprócz wielu mniejszych opracowań, poświęcono jej trzy monografie. Autorem jednej z nich jest dr Marcin Podleś. Z Zakładem Prawa Gospodarczego i Handlowego związany od 2000 r., najpierw jako doktorant, a od 2006 roku jako adiunkt. W roku 2006 uzyskał stopień doktora nauk prawnych, broniąc rozprawę doktorską na temat charakteru prawnego spółki cywilnej na tle prawa polskiego i niemieckiego. Dla napisania tak zakrojonej pracy duże znaczenie miały jego zagraniczne studia i staże: LL.M w zakresie prawa niemieckiego na Uniwersytecie w Ratyzbonie oraz staże na uniwersytetach w Bonn, Hanowerze i Uniwersytecie Ekonomicznym w Wiedniu. Jego zainteresowania badawcze obejmują oprócz problematyki związanej ze spółkami osobowymi także prawo kontraktów w obrocie międzynarodowym, prawo wolnych zawodów, prawo w obrocie elektronicznym, prawo farmaceutyczne. Ostatnio wiele miejsca w jego badaniach naukowych zajmuje problematyka świadczenia usług pracy tymczasowej.

W Zakładzie Prawa Gospodarczego i Handlowego, który przez wiele lat pracował tylko w męskim gronie, pojawiły się również dwie przedstawicielki płci pięknej. Jedną z nich jest dr Ewa Wójtowicz. Po studiach doktoranckich w 2009 r. obroniła z wyróżnieniem pracę doktorską poświęconą problematyce zawierania umów między przedsiębiorcami. Jest autorką monografii zatytułowanej *Zawieranie umów między przedsiębiorcami*. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół zagadnień związanych z umowami handlowymi, w tym umowami konsumenckimi oraz umowami pośrednictwa handlowego, jak też ubezpieczeniami gospodarczymi.

Natomiast Lidia Siwik po ukończeniu studiów doktoranckich w Zakładzie Prawa Gospodarczego i Handlowego i obronie w 2008 r. pracy doktorskiej na temat *Odpowiedzialność zarządzających Europejskim Zgrupowaniem Interesów Gospodarczych i Spółki Europejskiej* została zatrudniona w tym Zakładzie jako adiunkt. W swoich pracach naukowych często sięga po metodę komparatystycz-

ną, wykorzystując swoją znajomość prawa austriackiego i niemieckiego, zdobytą podczas stypendiów na Uniwersytecie w Salzburgu i Instytucie Maxa Plancka w Hamburgu. Jest wykładowcą Szkoły Prawa Polskiego na Uniwersytecie Humboldta w Berlinie oraz w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, autorką monografii prawniczych oraz naukowych publikacji z zakresu prawa gospodarczego. W kręgu jej zainteresowań naukowych znajdują się: europejskie prawo spółek, odpowiedzialność członków władz spółek, prawo upadłościowe, międzynarodowy obrót gospodarczy i prawo chemiczne.

Od kilku lat z Zakładem Prawa Gospodarczego i Handlowego związany jest także dr Piotr Marcin Wiórek, LL.M. Jest on bardzo dobrze przygotowany do prowadzenia badań komparatystycznych w obszarze prawa niemieckiego, austriackiego i szwajcarskiego. Oprócz studiów prawniczych na Wydziale Prawa i Administracji UWr, które z wyróżnieniem ukończył w 1999 r., w 2001 r. uzyskał również stopień Magister Legum, LL.M. na Uniwersytecie w Heidelbergu na podstawie pracy magisterskiej z zakresu europejskiego prawa spółek. Na tym Uniwersytecie, jako stypendysta Fundacji Konrada Adenauera, odbył także studia doktoranckie zakończone w 2005 r. uzyskaniem stopnia doktora nauk prawnych z najwyższą oceną *summa cum laude*. Jego badania naukowe koncentrują się na prawie spółek kapitałowych, prawie upadłościowym i naprawczym, restrukturyzacji przedsiębiorstw, prawie papierów wartościowych, umowach międzynarodowej sprzedaży towarów oraz prawie prywatnym międzynarodowym w odniesieniu do przedsiębiorców. Swoje prace z reguły ujmuje komparatystycznie, porównując regulacje polskie, niemieckie i unijne.

Obecny skład Zakładu Prawa Gospodarczego i Handlowego wskazuje, że po długiej, bo przeszło czterdziestoletniej przerwie, zaczyna tworzyć się grupa naukowców specjalizujących się w prawie handlowym. Jest to prawo handlowe, które ciągle nie doczekało się jeszcze dobrej części ogólnej. Naturalnym miejscem, w którym powinny znaleźć zakotwiczenie instytucje prawa handlowego, jest Kodeks cywilny — pod tym względem czeka on na kolejną nowelizację. Ciągłe brak w tym kodeksie jednolitej terminologii na określenie stosunków handlowych. Brakuje normatywnego pojęcia czynności handlowej, a definicja przedsiębiorcy i stosunków prawnych z jego udziałem wymaga udoskonalenia. Polski ustawodawca, który zaakceptował jedność prawa prywatnego i zrezygnował, jak się wydaje trwale, z tworzenia dla prawa handlowego odrębnego kodeksu, z trudem realizuje tę zasadę. To, że powstał nowoczesny Kodeks spółek handlowych, nie zwalnia od potrzeby stworzenia dobrej i spójnej, uwzględniającej wymogi unijnej regulacji prawnej dla wszystkich przedsiębiorców. W realizacji tego zadania, tak jak dotychczas, gdy chodzi o regulację prywatnoprawnych stosunków gospodarczych, będzie zapewne intensywnie uczestniczył Zakład Prawa Gospodarczego i Handlowego Uniwersytetu Wrocławskiego.

Na koniec warto podkreślić, że prawie wszyscy pracownicy tego zakładu badania naukowe łączą z udziałem w praktyce prawniczej. Profesor Józef Frącko-

wiak przez lata był radcą prawnym, a od 2002 r. jest Sędzią Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej. Dr Marek Leśniak był sędzią, a od 2006 r. prowadzi kancelarię notarialną. Doktorzy Lidia Siwik, Ewa Wójtowicz, Bogusław Sołtys, Maciej Skory i Marcin Podleś są radcami prawnymi, a doktor Piotr Marcin Wiórek jest adwokatem. Łączenie pracy naukowej z praktyką prawniczą wymaga zdwojonego wysiłku, ale jest też szansą na to, aby nauka prawa, wzbogacona o bieżące doświadczenia płynące z praktyki stosowania prawa, wspomagała dążenia do tego, aby prawo stawało się sztuką czynienia tego, co dobre i sprawiedliwe.

O tym, że środowisko wrocławskich komercjalistów jest doceniane, świadczy między innymi udział pracowników Zakładu w szkoleniach dla sędziów, radców prawnych, adwokatów i notariuszy oraz aplikantów z tych zawodów. Od lat dr M. Podleś, L. Siwik i P.M. Wiórek prowadzą także wykłady w Szkole Prawa Polskiego na Uniwersytecie Humboldta w Berlinie. W dniu 27 marca 2013 r. Uniwersytet Paris Dauphine nadał Profesorowi Józefowi Frąckowiakowi tytuł doktora honoris causa, a w uroczystości wręczenia doktoratu licznie uczestniczyli między innymi jego współpracownicy z Zakładu. W latach 1996–2002 Profesor J. Frąckowiak był członkiem Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów, a od 2011 r. jest członkiem Komitetu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk. Pracownicy Zakładu biorą udział w radach programowych liczących się następujących czasopism prawniczych: Przegląd Prawa Handlowego, Rejent, Radca Prawny Zeszyty Naukowe. Biorą również udział w działalności swoich samorządów zawodowych, pełniąc ważne dla swojego środowiska funkcje. Dr M. Leśniak i dr M. Skory uczestniczyli w pracy zespołów problemowych, powołanych przez Ministra Sprawiedliwości oraz Komisję Kodyfikacyjną Prawa Cywilnego. Dr M. Leśniak jest członkiem European Law Institute oraz Grupy Roboczej ds. Prawa Spółek przy Radzie Notariatów Unii Europejskiej.

Dużą wagę przywiązuje się w Zakładzie do działalności dydaktycznej. Oprócz wykładu z prawa handlowego na wszystkich kierunkach studiów stale poszerza się zakres wykładów specjalistycznych z prawa papierów wartościowych, prawa ochrony konsumentów i konkurencji, umów w obrocie międzynarodowym, prawa ubezpieczeń gospodarczych, prawa spółek, wolnych zawodów. Na licznych seminariach w każdym roku akademickim przygotowuje prace magisterskie kilkudziesięciu studentów. Od 2004 r. tradycją stało się, że jedne zajęcia seminaryjne odbywają się w Sądzie Najwyższym. Jest to okazja dla studentów, aby wziąć udział w rozprawach przed tym sądem, a także niekiedy w rozprawach przed Naczelnym Sądem Administracyjnym lub Trybunałem Konstytucyjnym. Pod kierunkiem pracowników Zakładu obroniono ponad 1600 prac magisterskich. Profesorowie zatrudnieni w Zakładzie byli promotorami licznych prac doktorskich. Promotorem dziewiętnastu doktorów jest J. Frąckowiak, pięciu J. Jacyszyn, a trzech R. Stefanicki. Trzech doktorów, którzy uzyskali ten stopień naukowy pod kierunkiem J. Frąckowiaka, zostało doktorami habilitowanymi, a dwie z tych osób mają już tytuł profesora.

Siedemdziesiąt lat badań nad prawem prywatnym regulującym stosunki gospodarcze oraz związana z tym działalność dydaktyczna wskazuje, że Uniwersytet Wrocławski jest dobrym miejscem do zajmowania się prawem handlowym. Należy tylko wyrazić nadzieję i życzenie, aby ośrodek ten stale wzmacniał swój potencjał, by dobrze służył Uniwersytetowi i miastu oraz utrwalił swoją pozycję jako ważnego centrum badań nad tą, znaczącą dla rozwoju gospodarki, problematyką.

COMMERCIAL LAW AT THE UNIVERSITY OF WROCLAW

Summary

The article provides an overview of research and teaching of regulations of private economic relations at the Faculty of Law, Administration and Economics of the University of Wrocław in the last seventy years, against the background of changes in the approach to commercial law in Poland.